

**УРСУЛА ЛЕ ГУИН
АВТОРЪТ НА СЕМЕНАТА ОТ
АКАЦИЯ
И ДРУГИ ИЗВАДКИ ОТ
„ЖУРНАЛ НА АСОЦИАЦИЯТА
НА ТЕРОЛИНГВИСТИТЕ“**

Превод от английски: Владимир Германов, 2013

chitanka.info

Посланията са написани с жлезист секрет върху семена от акация с изваден зародиш, подредени в редици в края на тесен криволичещ проход, водещ настрани от едно от най-дълбоките нива на колонията. Тъкмо подредбата на семената е привлякла най-напред вниманието на изследователя.

Посланията са фрагментарни, а преводът е приблизителен и с голяма степен на интерпретативност. Текстът обаче заслужава внимание дори и само поради поразителното отсъствие на прилика с всеки друг известен нам текст на мравешки.

Семена 1 — 13

[Аз няма] да докосвам пипала. [Аз няма] да удрям.
[Аз ще] изразходвам сладостта на душата си върху сухи семена. Може да бъде открито, когато [аз съм] мъртъв.
Докосни това сухо дърво! [Аз] викам! [Аз съм] тук!

Същият този пасаж може да бъде прочетен и така:

[Ти] не докосвай пипала. [Ти не] удряй. Изразходвай
[ти] сладостта на душата си върху сухи семена. [Други]
могат да ги открият, когато [ти си] мъртъв. Докосни това
сухо дърво! Извикай: [аз съм] тук!

Не е известен мравешки диалект, който да използва глаголно лице, освен трето лице единствено и множествено число и първо лице множествено число. В този текст са използвани само инфинитивните форми на глаголите, така че няма начин да се определи дали пасажът е автобиография или манифест.

Семена 14-22

Дълги са проходите. По-дълго е безпроходното. Никой проход не достига края на безпроходното. Безпроходното се простира по-далеч, отколкото ние можем да извървим за десет дни [т.е. за цяла вечност]. Хвала!

Знакът, преведен като „хвала“, е половината от обичайния поздрав „Хвала на кралицата!“ или „Да живее кралицата!“, но думата/знакът, означаващ „кралица“, е пропуснат.

Семена 23 — 29

Както мравката сред чужденци врагове бива убивана, така и мравка без мравки умира, ала отсъствието на други мравки е сладко като медена роса.

Мравка, която попадне в колония, която не е нейна, най-често бива убивана. Изолирана от другите мравки, тя неизбежно умира до ден-два. Трудността в този текст е в думата/знака „отсъствието на други мравки“, което ние приемаме, че значи „сама“ — понятие, за което в мравешки не съществува дума/знак.

Семена 30-31

Изяж яйцата! Горе кралицата!

Вече имаше значителни спорове за интерпретацията на фразата върху Семе 31. Въпросът е важен, тъй като всички предходни семена може да бъдат разбрани изцяло само в светлината, хвърлена от тези крайни възгледи. Д-р Росбоун изобретателно твърди, че авторът, безкрила, неутрална женска мравка работник, копнее безнадеждно да е крилат мъжки и да основе нова колония, да полети нагоре в брачен полет с нова кралица. Макар че текстът определено позволява такъв прочит, наше убеждение е, че нищо в него не го подкрепя — и най-малко от всичко текстът върху предходното семенце, № 30 — „Изяж

яйцата!“. Тази интерпретация, макар и шокираща, не подлежи на съмнение.

Осмеляваме се да твърдим, че объркването около Семе 31 вероятно се дължи на етноцентричното тълкуване на думата „горе“. За нас „горе“ е „добра“ посока. Не е така или не е задължително да е така за една мравка. От „горе“ идва храната, разбира се. Обаче „долу“ има сигурност, покой, там е домът. „Горе“ е пърлещото слънце, смразяващата нощ. Няма го подслона на обичаните тунели. Има заточение, смърт. Поради това предполагахме, че тази странна авторка в усамотението на страничния проход се е стремила със средствата, с които е разполагала, да изрази най-крайното сквернословие, което една мравка може да си представи, тоест коректният прочит на Семена 30–31, представен в човешки понятия, е:

Изяж яйцата! Долу кралицата!

При откриването на ръкописа до Семе 31 е намерено и изсъхналото тяло на дребна мравка работничка. Главата е била отделена от тялото, вероятно от челюстите на войник от колонията. Семената, внимателно подредени по начин, наподобяващ ноти на петолиние, са останали недокоснати. (Мравките от кастата на войниците са неграмотни. Тоест войникът не се е интересувал от сбирката ненужни семена, от които са отстранени ядивните зародиши.) В колонията не са останали живи мравки, защото е била унищожена при война със съседен мравуняк известно време след смъртта на Автора на семената от акация.

Г. Д'Арби, Т. Р. Бардол

ОБЯВЛЕНИЕ ЗА ЕКСПЕДИЦИЯ

Сериозните трудности при разчитането на пингвински са намалели значително благодарение на използването на подводни кинокамери. На филм става възможно да повториш и да забавиш плавната последователност на скрипта им до степен чрез повторения и търпеливо изучаване да схванеш множество елементи от тази така елегантна и жива литература, макар че нюансите, а може би и същността, винаги ще ни убягват.

Не друг, а професор Дюби посочи далечната връзка между техния скрипт и този на сивата гъска, което пък даде възможност да се състави първият предварителен речник на пингвински. Аналозиите с делфински, използвани дотогава, не се оказаха особено полезни и често водеха до сериозни обърквания.

Наистина изглежда странно един скрипт, който се пише почти изцяло с крила, шия и въздух, да се окаже ключ към поезията на късовратите водни писатели с перки. Не бихме го намерили за странно обаче, ако си дадем сметка, че пингвините, въпреки всички видими разлики, са птици.

Това, че писмото им прилича на делфинското *по форма*, не бива да ни кара да очакваме, че ще прилича на него и *по съдържание*. И наистина не е така. Разбира се, наблюдаваме същото удивително остроумие, проблясъци на страхотен хумор, изобретателност и неподражаема красота. От хилядите литератури от царството на рибите само в няколко се среща хумор, при това доста прост и елементарен. А великолепната грациозност на акулата и херингата обикновено се различава от радостната енергичност на китоподобните. Радостта, енергичността, хуморът са характерни за авторите пингвини, както и за много от по-изтънчените *auteurs* сред моржовете. Температурата на кръвта е връзка, ала структурата на мозъка и на утробата създава бариери! Делфините не снасят яйца. В този прост факт се крие огромната разлика.

Едва когато професор Дюби ни напомни, че пингвините са птици, че не плуват, а летят във водата, едва тогава теролингвистите започнаха да подхождат към морската литература на пингвините с разбиране. Едва тогава километрите заснета лента можеха да бъдат проучени повторно и най-накрая оценени.

Затрудненията в превода обаче остават.

Обещаващ напредък вече е осъществен при пингвините адели. Трудностите при заснемането на групово кинетично изпълнение в бурен океан с консистенция на грахова супа заради планктона и при температура от половин градус над нулата са значителни. Упоритостта на литературния кръг „Шелфов ледник Рос“ обаче беше повече от възнаградена с пасаж като „Под айсберга“, от „Есенна песен“ — пасаж, който сега доби световна известност в интерпретацията на Анна Серебрякова от Ленинградския балет. Никаква словесна

интерпретация не може и да се доближи до сполучливата версия на госпожица Серебрякова. Защото е повече от ясно, че няма начин да се възпроизведе в писмен вид съществената *многоостранност* на оригиналния текст, така добре предадена от целия състав на Ленинградската балетна трупа.

Всъщност това, което наричам „преводи“ от езика на пингвините адели — или от която и да било друга група кинетични текстове, — представляват, казано направо, само бележки, либрето без опера. Истинският превод е балетната версия. Нищо, изказано с думи, не може да бъде пълно.

Поради това предполагам — при все че предположението ми може би ще бъде посрещнато с гневно мръщене или смях, — че за теролингвиста, за разлика от художника и любителя, кинетичните творби на пингвините са най-малко обещаващо поле за изследвания. И по-нататък, че адели, при целия им чар и сравнителна простота, са по-малко обещаващи за изучаване от императорския пингвин.

Императорският! Предусещам реакцията на колегите ми при това предположение. Императорският! Най-трудният, най-далечният от всички диалекти на пингвински! Езикът, за който самият професор Дюби отбелязва: „Литературата на императорския пингвин е толкова трудна и недостъпна, колкото замръзналото сърце на самата Антарктида. Нейната красота може да е неземна, но не е за нас“.

Може би. Не подценявам трудностите, не най-малката от които е темпераментът на императорския пингвин, доста по-резервиран и извисен от този на всеки друг пингвин. Парадоксално обаче, тъкмо на тази резервираност възлагам надеждите си. Императорският пингвин не е самотна, а социална птица и когато е на сушата през размножителния период, живее в колонии, както и адели, но тези колонии са много по-малки и много по-тихи от колониите на адели. Връзките между членовете на императорската колония са повече лични, отколкото социални. Императорският пингвин е индивидуалист. Поради това смятам почти за сигурно, че литературата на този вид ще се окаже дело на индивидуални автори, а не на хорове и поради това ще подлежи на превод в човешка реч. Това вероятно е кинетична литература, но колко много би трябвало да се различава от пространствено-обемните, бързи, мултиплексни хорали на морските

творения! Внимателният анализ и истинското транскрибиране най-накрая ще станат възможни.

Какво!? — казват критиците ми, — значи трябва да си съберем багажа и да заминем за нос Крозиър, при виелиците, при шейсетградусовия студ с надеждата да запишем проблематичната поезия на няколко странни птици, които в зимната тъмнина и на шейсетградусовия студ, сред вечния лед мътят едно яйце в краката си?

И моят отговор е: да. Защото, подобно на професор Дюби, моят инстинкт ми подсказва, че красотата на тази поезия е по-неземна от всичко, което някога ще открием на земята.

На тези мои колеги, чиито дух на научно любопитство и склонност към естетически риск са силни, казвам, представете си: лед, хрущящ сняг, тъмнина, безкраен вой, писък на вятър. И в тази тъмна самота седи малка група поети. Гладуват. Няма да се хранят със седмици. В краката на всеки от тях, под топлите пера на корема, има по едно голямо яйце, което по този начин се предпазва от смъртоносното докосване на леда. Поетите не се чуват един друг. Не се виждат един друг. Могат да почувстват единствено *топлината* си. Това е тяхната поезия, това е тяхното изкуство. Както всички кинетични литератури, и тази е безмълвна. За разлика от другите кинетични литератури обаче, тази е съвсем неподвижна, неизразимо изтънчена. Прощумоляване на перо, раздвижване на крило, докосване — лекото, деликатно докосване на този до теб. Неизразимата злощастна черна самота, утвърждаването. В отсъствие, в присъствие. В смърт, в живот.

Получих значителна субсидия от ЮНЕСКО и организирах експедиция. Все още има четири свободни места. Заминаваме за Антарктида във вторник. Ако някой желае да дойде, да се чувства добре дошъл.

Д. Летри

РЕДАКЦИОННА. ОТ ПРЕЗИДЕНТА НА АСОЦИАЦИЯТА НА ТЕРОЛИНГВИСТИТЕ

Що е език?

Този въпрос, централен за науката теролингвистика, е получил евристичен отговор от самото съществуване на науката. Езикът е комуникация. Това е аксиома, върху която почиват всичките ни изследвания, цялата ни теория. Успехът на откритията ни е

доказателство за валидността ѝ. Ала на свързания, но не и идентичен въпрос „Що е изкуство?“ все още не сме дали удовлетворителен отговор.

Толстой, в книгата, чието заглавие е същият този въпрос, отговаря ясно и категорично: Изкуството също е комуникация. Този отговор е приет, струва ми се, без проверка или критика от теролингвистите. Например: Защо теролингвистите изучават само животни?

Ами, защото растенията не общуват.

Растенията не общуват, това е факт. По тази причина растенията нямат език. Много добре. Това следва от основната ни аксиома. По тази причина, също така, растенията нямат и изкуство. Един момент обаче! Това не следва от основната ни аксиома, а само от непроверения извод на Толстой.

Ами ако изкуството не е комуникативно?

Или ако част от изкуството е комуникативно, а друга част не е?

Ние, също животни, хищници, търсим (съвсем естествено) активно, хищническо, комуникативно изкуство. И когато го намерим, го разпознаваме. Развиването на способността за разпознаване и уменията за оценяване е неотдавнашно славно постижение.

Признавам обаче, че въпреки огромните успехи, постигнати от теролингвистиката през последните десетилетия, ние се намираме едва в началото на нашата епоха на открития. Не бива да се превръщаме в роби на собствените си аксиоми. Все още не сме вдигнали очи към по-широките хоризонти пред нас. Все още не сме се заели с ужасяващото едва ли не предизвикателство на растенията.

Ако съществува некомуникативно растително изкуство, ще трябва да преосмислим самите основни елементи на науката си и да усвоим цял набор нови техники.

Защото чисто и просто не е възможно да приспособиш инструментите на критичния анализ, подходящи за изследване на криминалните мистерии на невестулката или еротиката на земноводните, или подземните саги на дъждовния червей, така че да са приложими за изкуството на секвоята или тиквичката.

Това се доказва убедително от проваленият — благородно проваленият — усилия на д-р Сривас от Калкута да създаде речник на слънчогледа с помощта на фотографски техники. Опитът му беше

дързък, но обречен на неуспех. Защото подходът му е кинетичен — метод, подходящ за *комуникативното* изкуство на костенурката, стридата, ленивеца. Той приема, че единственият проблем, който трябва да бъде решен, е крайно бавното темпо на кинетиката на растенията.

Проблемът обаче е по-дълбок. Изкуството, което той търси, ако съществува, е некомуникативно и, вероятно, некинетично. Напълно възможно е Времето, този есенциален елемент, матрица и мярка във всички изкуства на животните, изобщо да не участва в растителното изкуство. Растенията може би използват за измерител вечността. Не знаем.

Не знаем. Можем само да допускаме, че предполагаемото изкуство на растенията е *много различно* от изкуството на животните. Какво е то, не можем да кажем — все още не сме го открили. Все пак предполагам с известна убеденост, че то съществува и че когато бъде открито, ще се окаже, че не е действие, а реакция — не комуникация, а възприятие. Ще бъде пълна противоположност на изкуството, което познаваме и признаваме. Ще бъде първото *пасивно* изкуство, което познаваме.

Можем ли всъщност да го познаем? Ще успеем ли някога да го разберем?

Ще бъде невероятно трудно. Това е ясно. Но не бива да се отчайваме. Не забравяйте, че чак до средата на двайсети век повечето учени и много хора на изкуството не са вярвали, че дори делфинът може да е разбираем за човешкия мозък. Или че си струва да бъде разбран! След като мине още едно столетие, самите ние може да изглеждаме не по-малко смешни. „Даваш ли си сметка — би казал фитолингвистът на естетическия критик, — че не са умеели да разчитат дори синия домат?“ И ще се усмихват на невежеството ни, ще вземат раниците си и ще се отправят да четат наскоро откритата лирика на лишеите по северния склон на връх Пайк.

И с тях или след тях не може ли да се появи дори още по-дързък смелчага — първият геоллингвист, който ще се абстрахира от деликатната преходна лирика на лишея и ще се заеме да разчете още по-малко комуникативната, още по-пасивната, изцяло атемпорална, студена, вулканична поезия на скалите: всяка дума, произнесена

толкова отдавна от самата земя в необятната самота и още по-необятната общност на космоса.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.